

Levéltári Szemle 2025/1. szám

A Levéltári Szemle 2025. évi 1. lapszámának bevezető tanulmánya egy kevésbé ismert, ám nagy forrásértékű irattípussal, a műszaki rajztárakban található iratokkal foglalkozik (Köcze László). A kutatószolgálat előtt álló kihívásokat két olyan intézmény esetéből ismerhetjük meg ezúttal, amelyek tartós helyhiány miatt részben irataitól távol bérelnek kutatótermet (Csermelyi József). Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Levéltárának elmúlt húsz évét tekinti át az a beszámoló, amely az intézmény új telephelyre költözése apropójából készült (Tóth Krisztina). Levéltáros interjú-sorozatunk folytatásaként Erdész Ádámmal készült interjút tartalmaz e lapszám. A gyűjteményismertetések sorában ezúttal a Habsburg Ottó Alapítvány levéltáráról készült ismertetés (Dékány Szilveszter). A vármegyei levéltár-történet egy érdekes mozaikját tárja fel Köfalviné Ónodi Márta írása. Két projektismertetéssel is gazdagodott a tartalom, az egyik a mesterséges intelligencia levéltári alkalmazásáról szóló workshop (Kulcsár Anna); a másik az immár hetedik éve megrendezett Levéltári Piknik tanulságait összegzi (Fehér Csaba). Recenziót, valamint a levéltári kiadványok 2024. évi bibliográfiáját tartalmazza még a lapszám.

Köcze László: Műszaki rajztárak a járműiparban: az Ikarus Karosszéria- és Járműgyár mikrofilmgyűjteménye

Jelen tanulmány célja, hogy bemutassa a műszaki iratok egy meghatározó csoportjának, a gépiparban használatos rajzok (géprajzok) fontosabb típusait és segítse a járműipari műszaki rajztárak felépítésének megértését. A vizsgálódás alapját a magyar járműgyártás egykoron kiemelt jelentőségű szereplőjének, az Ikarus Karosszéria- és Járműgyár műszaki rajztárának Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeumba került mikrofilmgyűjteménye adta. A járműipari orientációt nemcsak az ágazat II. világháború utáni története és jelentősége indokolja, hiszen az Ikarus a nyolcvanas években – működésének minden extrémítása és ellentmondása ellenére is – a világ egyik legjelentősebb autóbuszgyártó vállalata volt, de a modern járműgyártás iránti folyamatos, más iparágakkal szemben látványosan megmutatkozó, intenzív érdeklődés is erősíti. Az Ikarus műszaki rajzainak ismertetése egyúttal segítséget nyújthat mind a műszaki-szerkesztési folyamatok jobb megismeréséhez, mind a közúti járműgyártásban érintett más cégek iratanyagának rendezéséhez, kezeléséhez és értékeléséhez.

Csermelyi József: Kutatószolgálat „vendégségben”

A levéltárak saját raktárkapacitásának hiánya a legutóbbi időkig szinte megoldhatatlan nehézségek elé állította azokat a kutatókat, akik ideiglenesen külső helyszínen, bérelt raktárakban tárolt iratanyagot kívántak kutatni. Ezek az esetek főleg akkor jelentettek nagy problémát, amikor az ideiglenesnek szánt elhelyezés évekig tartott. Napjainkban a levéltáros szakma – igaz, nem minden esetben, és ahol igen, ott is extra erőfeszítések árán – képes megoldást nyújtani az ilyen jellegű problémákra. Jelen írás két esetet mutat be, ahol az őrző levéltár biztosította az iratanyag külső helyszínen való zökkenőmentes kutathatóságát: az egyik a Magyar Nemzeti Levéltár (MNL) Országos Levéltárának szakszervezeti iratanyaga, amely most az MNL Pest Vármegyei Levéltárában érhető el, a másik az Evangélikus Országos Levéltár esete, ahol az állomány hozzávetőlegesen 95%-a Budapest Főváros Levéltárában kutatható.

Tóth Krisztina: Levéltár a város szélén – Az Eötvös Loránd Tudományegyetem levéltára 2005 és 2024 között

2024 végén költözött el az Eötvös Loránd Tudományegyetem levéltára korábbi telephelyéről, a Maglódi útról, amelyet közel 20 éven keresztül használt. Az anyag részben az egyetemi könyvtár központi épületébe került – itt működik jelenleg a kutatószolgálat is –, részben pedig külső raktárban, Budapesten kívül nyert elhelyezést. Jelen írás a levéltár elmúlt 20 évének hiteles történetét nyújtja vázlatos formában, s emellett röviden kitér az otthonul szolgáló Maglódi úti épületkomplexum történetére épp úgy, mint ahogy reflektál az egyetemi levéltár Maglódi úti elhelyezését megelőző időszakra is.

Kőfalviné Ónodi Márta: Hogyan nem lett Móra Ferenc segédlevéltáros Kiskunfélegyházán?

Egyetemi tanulmányait követően, egy év felsőlövői tanítóskodás után, Móra Ferenc visszaköltözött szülővárosába, Kiskunfélegyházára, ahol hónapokig munkanélküliként élt, mielőtt a Szegedi Napló szerkesztőségében alkalmazták volna. Jelen írás annak a kérdésnek részleteit igyekszik megvilágítani, hogy a Kiskunfélegyházán töltött hónapok során a később neves íróvá váló Móra Ferenc miért nem nyerte el az ekkor tájt szóba hozott segédlevéltárosi állást. Az idáig vezető eseménysor kulcsszereplőinek bemutatásán túl, – a korabeli források bevonásának segítségével – az írás igyekszik rekonstruálni mind az eseményeket, mind a háttérben megbúvó motivációkat.

Dékány Szilveszter: A Habsburg Ottó Alapítvány gyűjteménye

2016-ban született Magyarország kormánya és Habsburg Károly között az a megállapodás, amelynek nyomán létrejöhett a Habsburg Ottó Alapítvány. Az intézmény fő célját képezi Habsburg Ottó tárgyi örökségének megőrzése, egységes gyűjteménybe rendezése, feldolgozása és tudományos hozzáféréseinek biztosítása. Az anyag Budapestre szállítását követően a feldolgozó munka 2018 augusztusában vette kezdetét. Ennek során került sor a főbb egységek kialakítására: Könyvtár, Levéltár, Fotó- és audiovizuális gyűjtemény, Tárgyi gyűjtemény. A tanulmány az egyes részállományok vázlatos ismertetését, s azok feldolgozásának menetét tartalmazza. Emellett bemutatja az intézményben folyó digitalizációs és adatbázisépítési, könyvkiadási és rendezvényszervezési tevékenységet, valamint információkat nyújt az állományban való kutatás lehetőségeiről.